

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-685/21 – 1

Zaak C-685/21

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

15 november 2021

Verwijzende rechter:

Oberster Gerichtshof (Oostenrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

21 oktober 2021

Verzoekster:

YV

Verweerster:

Stadtverkehr Lindau (B) GmbH

Het Oberste Gerichtshof (hoogste federale rechter in civiele en strafzaken, Oostenrijk) heeft [omissis] in de zaak van verzoekster YV [omissis] tegen verweerster Stadtverkehr Lindau (B) GmbH, Lindau, [omissis] Duitsland, [omissis], betreffende een bedrag van 58 710 EUR [omissis] en verklaring voor recht (geldelijk belang: 10 000 EUR), naar aanleiding van het door verzoekster ingestelde buitengewoon beroep in „Revision” tegen de beslissing van het Oberlandesgericht Innsbruck (rechter in tweede aanleg Innsbruck, Oostenrijk), optredend als appelrechter, van 18 maart 2021, [dossiernummer] GZ 1 R 5/21a-12, waarbij het vonnis van het Landesgericht Feldkirch (rechter in eerste aanleg Feldkirch, Oostenrijk) van 28 december 2020, [dossiernummer] GZ 45 Cg 72/20t-5, is bevestigd, [omissis] de volgende

b e s l i s s i n g

gegeven:

1. Het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) wordt overeenkomstig artikel 267 VWEU verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

Is een onderneming die weliswaar geen verzekeringsonderneming is, maar wegens een afwijking van de verzekeringsplicht in de zin van artikel 5, lid 1, van *richtlijn 2009/103/EG betreffende de verzekering tegen de wettelijke aansprakelijkheid waartoe de deelneming aan het verkeer van motorrijtuigen aanleiding kan geven en de controle op de verzekering tegen deze aansprakelijkheid* op grond van het toepasselijke recht als „Quasiversicherer” (quasi-verzekeraar) op dezelfde wijze als een verzekeraar overeenkomstig de verzekeringsregelgeving aansprakelijk is voor de schade die door de haar toebehorende motorvoertuigen is veroorzaakt, een verzekeraar in de zin van artikel 11, lid 1, en artikel 13, lid 2, van *verordening (EU) nr. 1215/2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (herschikking)*?

2. [omissis] [schorsing van de procedure]

Motivering:

1. Feiten

1 Verzoekster, die in het rechtsgebied van de rechter in eerste aanleg woont, is op 30 juli 2019 in Lindau (Duitsland) zwaargewond geraakt bij een ongeval met een aan verweerster toebehorende bus. Verweerster is een gemeentelijk vervoerbedrijf dat krachtens § 2, lid [1, punt] 5, van het Duitse Pflichtversicherungsgesetz (wet op de verplichte verzekering; hierna: „dPflVG”) is vrijgesteld van de verplichting om een verzekering tegen de wettelijke aansprakelijkheid af te sluiten.

2. Argumenten van partijen

2 Verzoekster vordert schadevergoeding van verweerster. Het geding betreft de vraag of de Oostenrijkse gerechten internationaal bevoegd zijn.

3 Verzoekster baseert haar vordering op artikel 13, lid 2, juncto artikel 11, lid 1, onder b), van verordening (EU) nr. 1215/2012 (Brussel I bis-verordening). Verweerster is weliswaar geen verzekeringsonderneming, maar in haar hoedanigheid van gemeentelijke vervoeraanbieder is zij naar Duits recht vrijgesteld van de verzekeringsplicht. Derhalve is zij naar Duits recht op dezelfde wijze als een verplichte wettelijke aansprakelijkheidsverzekering aansprakelijk voor de schade die onder de verzekeringsplicht valt. Bijgevolg moet ook de rechtstreekse vordering kunnen worden ingesteld bij de voor verzekeringszaken bevoegde rechter.

- 4 Verweerster concludeert tot afwijzing van de vordering. Zij voert aan dat zij geen verzekeringsonderneming is, zodat de verzekeringsrechtelijke bepalingen van de Brussel I bis-verordening niet van toepassing zijn. De afwijking van de verzekeringsplicht doet daaraan niet af.

3. Verloop van de procedure tot dusver

- 5 De rechter in eerste aanleg heeft de vordering afgewezen wegens het ontbreken van internationale bevoegdheid. De bevoegdheid uit hoofde van artikel 13, lid 2, juncto artikel 11, lid 1, onder b), van de Brussel I bis-verordening geldt enkel voor vorderingen tegen een verzekeringsonderneming, en niet – zoals in casu – tegen de houder.
- 6 De appellerechter heeft die beslissing bevestigd. Hij onderschreef het oordeel van de rechter in eerste aanleg dat een ingestelde vordering tegen de houder van een voertuig dat betrokken was bij een ongeval, geen verzekeringszaak in de zin van de Brussel I bis-verordening is. Dat verweerster niet is onderworpen aan de verzekeringsplicht, leidt niet tot een andere beoordeling.
- 7 Het Oberste Gerichtshof moet uitspraak doen op een door verzoekster ingesteld beroep in „Revision”, waarbij zij verzoekt om een beslissing houdende bevestiging dat de Oostenrijkse gerechten bevoegd zijn. Zij handhaaft haar standpunt dat de bevoegdheidsgrond van het gerecht van de woonplaats van de eiser (forum actoris) als bedoeld in artikel 13, lid 2, juncto artikel 11, lid 1, onder b), van toepassing is. Naar Duits recht is verweerster wegens de afwijking van de verzekeringsplicht zelf aansprakelijk zoals een verzekeraar, terwijl verzoekster ten opzichte van haar de „zwakkere” partij in de zin van de rechtspraak van het Hof is. Dat moet ook tot uitdrukking komen in het bevoegdheidsrecht, omdat er anders tegenstrijdige beoordelingen dreigen.

4. Rechtsgrondslag

- 8 4.1. Artikel 11, lid 1, onder b), en artikel 13, lid 2, van *verordening (EU) nr. 1215/2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken* (Brussel I bis – verordening) luiden als volgt:

Artikel 11

1. De verzekeraar met woonplaats op het grondgebied van een lidstaat, kan worden opgeroepen:

b) in een andere lidstaat, indien het een vordering van de verzekeringnemer, de verzekerde of een begunstigde betreft, voor het gerecht van de woonplaats van de eiser, [...]

Artikel 13

2. De artikelen 10, 11 en 12 zijn van toepassing op de vordering die door de getroffene rechtstreeks tegen de verzekeraar wordt ingesteld.

9 Uit deze bepalingen, die reeds waren opgenomen in verordening (EG) nr. 44/2001 (Brussel I-verordening), leidt het Hof in zijn vaste rechtspraak af dat de gelaedeerde een rechtstreekse vordering die volgens het toepasselijke recht openstaat, bij het gerecht van zijn woonplaats kan instellen tegen de wettelijke aansprakelijkheidsverzekeraar van de tegenpartij in het kader van een ongeval (arresten van 13 december 2007, FBTO Schadeverzekeringen, C-463/06, EU:C:2007:792, en 20 juli 2017, MMA IARD, C-340/16, EU:C:2017:576).

10 4.2. Verweerster is krachtens § 2, lid 1, punt 5, van het dPflVG vrijgesteld van de verzekeringsplicht. Volgens deze bepaling geldt § 1 dPflVG (met andere woorden, de verplichtstelling) niet voor:

5. rechtspersonen die dekking genieten van een „Haftpflichtschadenausgleich” (onderlinge wettelijke aansprakelijkheidsverzekeraar) die krachtens § 3, lid 1, punt 4, van het Versicherungsaufsichtsgesetz (Duitse wet toezicht verzekeringsbedrijf; hierna: „VAG”) is vrijgesteld van het toezicht op het verzekeringsbedrijf

11 Deze bepaling verwijst naar § 3, lid 1, punt 4, VAG. Volgens deze laatste bepaling zijn niet aan toezicht onderworpen:

4. feitelijke gemeentelijke samenwerkingsverbanden en verenigingen van gemeenten, voor zover zij beogen de hierna beschreven soorten schade die voortvloeien uit risico's van hun leden en ondernemingen ter uitvoering van overheidstaken waarin een lid, verschillende aangesloten gemeenten of, in de gevallen bedoeld in b), andere lokale overheden een aandeel van ten minste 50 procent hebben, via omslag te vergoeden: [...]

b) schade die voortvloeit uit het houden van motorvoertuigen,

[...]

12 Deze uitzondering geldt doorgaans voor gemeentelijke vervoerbedrijven die voor hun voertuigen geen wettelijke aansprakelijkheidsverzekering afsluiten, maar gebruikmaken van samenwerkingsverbanden met andere gemeenten om schade via een omslagstelsel te vergoeden en op deze wijze het risico onderling te delen [omissis]. De „Haftpflichtschadenausgleich” roept gemeenschappelijke rechten voor de leden in het leven. Van een vordering van de gelaedeerde tegen dit (feitelijk) samenwerkingsverband is er geen sprake.

13 4.3. Voor het geval dat afwijking op de verzekeringsplicht van toepassing is, bepaalt § 2, lid 2, dPflVG het volgende (onderstreping door de verwijzende rechter):

(2) De krachtens lid 1, punten 1 tot en met 5, van de verzekeringsplicht vrijgestelde houders van voertuigen zijn, behalve wanneer zij zijn gedekt door een verzekering tegen de wettelijke aansprakelijkheid die zij overeenkomstig de onderhavige wet hebben afgesloten, aansprakelijk voor schade in de zin van § 1 van de bestuurder en de andere personen die dekking zouden genieten van een op grond van deze wet afgesloten verzekering tegen de wettelijke aansprakelijkheid, op dezelfde wijze en in dezelfde mate als een verzekeraar indien een dergelijke wettelijke aansprakelijkheidsverzekering was afgesloten. De verplichting is beperkt tot het bedrag van de vastgestelde minimumdekking. Indien schade wordt berokkend aan personen of eigendommen, is de houder van het voertuig ook aansprakelijk jegens derden wanneer de bestuurder het feit waarvoor hij jegens derden verantwoordelijk is, opzettelijk en wederrechtelijk heeft veroorzaakt. § 12, lid 1, tweede tot en met vijfde volzin, is van overeenkomstige toepassing. De bepalingen van §§ 100 tot en met 124 van het *Versicherungsvertragsgesetz* (Duitse wet op de verzekeringsovereenkomst; hierna: „VVG”), §§ 3 en 3b [dPflVG] en de *Kraftfahrzeug-Pflichtversicherungsverordnung* [besluit betreffende de verzekering tegen de wettelijke aansprakelijkheid waartoe de deelneming aan het verkeer van motorrijtuigen aanleiding kan geven (motorrijtuigenverzekering)] zijn, voor zover nodig, van toepassing. Houders van een voertuig die voldoen aan de verplichtingen in de eerste volzin, kunnen, door §§ 116 en 124 VVG naar analogie toe te passen, verzoeken om vergoeding van de door hen gedane uitgaven wanneer de verzekeraar, indien een verzekering was afgesloten, geen prestaties had moeten verrichten voor de bestuurder of andere medeverzekerden. Voor het overige is regres van de houder tegen deze personen uitgesloten.

- 14 De afwijking van de verzekeringsplicht heeft dus tot gevolg dat de houder op dezelfde wijze als een wettelijke aansprakelijkheidsverzekeraar aansprakelijk is voor de schade die de gelaedeerde heeft geleden, en dat is de reden waarom hij in Duitsland een „Quasiversicherer” (quasi-verzekeraar), „Eigenversicherer” of „Selbstversicherer” (verzekeraar eigen schade) wordt genoemd. Deze aansprakelijkheid komt bovenop die van de houder en komt in de plaats van de aansprakelijkheid van de wettelijke aansprakelijkheidsverzekeraar [omissis] die anders zou zijn ontstaan.
- 15 4.4. De regeling van de afwijking van de verzekeringsplicht in § 2 dPflVG is gebaseerd op artikel 5, lid 1, van richtlijn 2009/103/EG *betreffende de verzekering tegen de wettelijke aansprakelijkheid waartoe de deelneming aan het verkeer van motorrijtuigen aanleiding kan geven en de controle op de verzekering tegen deze aansprakelijkheid*. Deze bepaling luidt als volgt (onderstreping door de verwijzende rechter):

1. Iedere lidstaat kan afwijken van de bepalingen van artikel 3 ten aanzien van publiekrechtelijke of privaatrechtelijke natuurlijke of rechtspersonen,

van wie door deze staat een lijst wordt opgemaakt, die aan de andere lidstaten en aan de Commissie wordt toegezonden.

De lidstaat die aldus van artikel 3 afwijkt, neemt de nodige maatregelen ter verzekering van de schadeloosstelling van de schade veroorzaakt op zijn eigen grondgebied en op het grondgebied van de andere lidstaten door aan deze personen toebehorende voertuigen.

Deze staat wijst met name de instantie of het orgaan aan in het land waar het ongeval heeft plaatsgevonden, die, of dat, overeenkomstig de wettelijke voorschriften van deze staat, is belast met de schadeloosstelling van de benadeelden, in het geval dat artikel 2, onder a), niet van toepassing is.

Hij zendt de Commissie de lijst van personen die zijn vrijgesteld van een verplichte verzekering, alsook van de instanties of organen die verantwoordelijk zijn voor de schadeloosstelling.

De Commissie publiceert de lijst.

5. Prejudiciële vraag

- 16 5.1. Artikel 10 en volgende van de Brussel I bis-verordening hebben volgens de duidelijke bewoordingen ervan alleen betrekking op „verzekeringszaken”. Dat geldt ook voor de rechtstreekse vordering tegen de wettelijke aansprakelijkheidsverzekeraar uit hoofde van artikel 13, lid 2, juncto artikel 11, lid 1, onder b), van de Brussel I bis-verordening. Deze bepaling is dus niet van toepassing op vorderingen tegen de houder [Oberster Gerichtshof, 2 Ob 189/18k SZ 2018/89; alles bij elkaar genomen ook het Bundesgerichtshof (hoogste federale rechter in civiele en strafzaken, Duitsland) VI ZR 279/14]. Dit strookt ook met het door het Hof benadrukte doel van de bijzondere bepalingen betreffende verzekeringen om een specifieke bescherming inzake de bevoegdheid te verlenen aan de (respectieve) wederpartij van de verzekeraar, die over het algemeen de zwakkere partij is (arresten van 13 juli 2000, *Groupe Josi*, C-412/98, EU:C:2000:399, punt 64; 13 december 2007, *FBTO Schadeverzekeringen*, C-463/06, EU:C:2007:792, punt 28; 20 juli 2017, *MMA IARD*, C-340/16, EU:C:2017:576, punt 28, en 31 januari 2018, *Hofsoe*, C-106/17, EU:C:2018:50, punt 40).
- 17 5.2. In het onderhavige geval stelt verzoekster echter geen vordering in tegen verweerster in haar hoedanigheid van houdster van het voertuig, maar stelt zij zich veeleer op het standpunt dat verweerster naar Duits recht, wegens de afwijking van de verzekeringsplicht, op dezelfde wijze als een wettelijke aansprakelijkheidsverzekeraar aansprakelijk is. Volgens § 2, lid 2, dPflVG moeten de regelingen van het VVG betreffende de wettelijke aansprakelijkheidsverzekering (§§ 100-112 VVG) en de verplichte verzekering (§§ 113-124 VVG) naar analogie van toepassing zijn.

- 18 5.3. Derhalve rijst de vraag of het forum als bedoeld in artikel 13, lid 2, juncto artikel 11, lid 1, onder b), van de Brussel I bis-verordening ook in casu geldt.
- 19 (a) Uit een letterlijke uitlegging van de genoemde bepalingen zou kunnen volgen dat alleen personen die daadwerkelijk een verzekeringsonderneming exploiteren, als „verzekeraar” mogen worden beschouwd. Dat is in casu niet het geval, aangezien verweerster alleen zelf aansprakelijk is zoals een verzekeraar, maar geen verzekeringsdiensten voor andere personen aanbiedt. Daarom zou ook kunnen worden geoordeeld dat een slachtoffer van een ongeval jegens verweerster – een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid die lokale vervoerdiensten verricht – „over het algemeen” niet de zwakkere partij is.
- 20 (b) De bewoordingen van artikel 13, lid 2, juncto artikel 11, lid 1, onder b), van de Brussel I bis-verordening sluiten evenwel niet uit dat iedere persoon die volgens het toepasselijke (in casu dus Duits) recht op grond van het verzekeringsrecht aansprakelijk is, als „verzekeraar” kan worden beschouwd.
- 21 De systematische uitlegging wijst in die richting: zowel de verzekeringsplicht van richtlijn 2009/103/EG als het forum actoris als bedoeld in artikel 13, lid 2, juncto artikel 11, lid 1, onder b), van de Brussel I bis-verordening beoogt op dezelfde wijze de gelaedeerde te beschermen: de verzekeringsplicht moet verzekeren dat de schadeloosstelling van de getroffen niet afhangt van de financiële situatie van de persoon die de schade heeft veroorzaakt. Het forum actoris moet in grensoverschrijdende situaties de handhaving van dit recht vergemakkelijken. Deze bepalingen van Unierecht hangen inhoudelijk dus met elkaar samen en zijn in dat opzicht coherent.
- 22 Artikel 5, lid 1, van richtlijn 2009/103/EG staat de lidstaten toe om te voorzien in afwijkingen van de verzekeringsplicht, maar zij moeten ervoor zorgen dat de gelaedeerden schadeloos worden gesteld. Dat is kennelijk gebaseerd op het oordeel van de Europese wetgever dat een uitzondering op de verzekeringsplicht niet tot gevolg mag hebben dat slachtoffers van een ongeval in een minder gunstige positie terechtkomen. Dat wordt in het Duitse recht (voor de onderhavige situatie) omgezet door de omstandigheid dat (a) de afwijking van de verzekeringsplicht een risicodekking door een „Haftpflichtschadenausgleich” op grond van het verbintenissenrecht veronderstelt, zodat de gelaedeerde, zoals in het geval waarin hij de dekking van een verzekering geniet, niet het risico loopt dat de veroorzaker van de schade insolvent is, en dat (b) de gelaedeerde zijn vordering op de van de verzekeringsplicht vrijgestelde houder kan verhalen alsof het een verzekeraar was. Bijgevolg is de materieelrechtelijke bescherming van de gelaedeerde ook gewaarborgd in het geval van een afwijking van de verzekeringsplicht, ongeacht of de gelaedeerde zijn woonplaats in Duitsland of in een andere lidstaat heeft.
- 23 Indien artikel 13, lid 2, juncto artikel 11, lid 1, onder b), van de Brussel I bis-verordening echter aldus wordt uitgelegd dat alleen vorderingen tegen verzekeringsondernemingen daaronder vallen, dan zou de bevoegdheidsrechtelijke

bescherming van de gelaedeerde in grensoverschrijdende situaties worden ondermijnd door een afwijking van de verzekeringsplicht. In casu zou de mogelijkheid voor verzoekster om haar vordering op haar woonplaats af te dwingen ervan afhangen of de tegenpartij in het kader van het ongeval een touringcar was die tegen de wettelijke aansprakelijkheid was verzekerd, dan wel een streekvervoerbus die van de verzekeringsplicht was vrijgesteld. De bestaande coherentie tussen de regelingen inzake de verzekeringsplicht en die inzake de internationale bevoegdheid zou daardoor verdwijnen.

- 24 Daarom – alsook vanwege het Unierechtelijke coherentiebeginsel (artikel 7 VWEU) – ligt het voor de hand dat het aan artikel 5, lid 1, van richtlijn 2009/103/EG ten grondslag liggende oordeel van de wetgever ook bij de uitlegging van artikel 13, lid 2, juncto artikel 11, lid 1, onder b), van de Brussel I bis-verordening in aanmerking wordt genomen. Ook in dit geval zou een afwijking van de verzekeringsplicht dus niet tot gevolg mogen hebben dat het slachtoffer van een ongeval in een minder gunstige positie terechtkomt. Dat zou in de onderhavige zaak kunnen worden bewerkstelligd door iedere persoon die volgens het toepasselijke recht in het geval van een afwijking van de verzekeringsplicht op dezelfde wijze als een verzekeraar aansprakelijk is, als „verzekeraar” te beschouwen.
- 25 In dit verband zou verzoekster beslist ook als de (over het algemeen) „zwakkere partij” in de zin van de rechtspraak van het Hof kunnen worden aangemerkt. Het is weliswaar mogelijk dat verweerster – anders dan een verzekeringsonderneming – niet beschikt over een eigen organisatie voor de afwikkeling van de schade, maar de „Haftpflichtschadenausgleich” (dat wil zeggen, de spreiding van het risico over verschillende gemeenten) stelt haar in staat om ook grotere schade te vergoeden zonder dat haar economische bestaan in gevaar komt. Zij bevindt zich economisch gezien dan ook in een veel sterkere positie dan een typische gelaedeerde die op schadeloosstelling is aangewezen.
- 26 5.4. Op grond van de laatstgenoemde redenen is het Oberste Gerichtshof veeleer geneigd te oordelen dat het forum actoris als bedoeld in artikel 13, lid 2, juncto artikel 11, lid 1, onder b), van de Brussel I bis-verordening ook in casu van toepassing zou moeten zijn. Een andere uitlegging is echter ook mogelijk. Derhalve dient het Oberste Gerichtshof als rechter in laatste aanleg hierover een prejudiciële vraag te stellen.

6. Schorsing van de procedure

[omissis]

Oberster Gerichtshof

Wenen, 21 oktober 2021

[omissis]